

Branchestandaard blijvende vakbekwaamheid

Functie bevelvoerder
werkzaam bij de brandweer

Branchestandaard blijvende vakbekwaamheid

Voor je ligt de branchestandaard blijvende vakbekwaamheid voor de repressieve brandweerfunctie bevelvoerder: een set van landelijke afspraken over de minimale kennis en vaardigheden die is vereist om in de praktijk op het niveau van bevelvoerder te kunnen blijven functioneren. De branchestandaard beschrijft het vereiste vakbekwaamheidsniveau voor iedere bevelvoerder in Nederland, ongeacht de veiligheidsregio waarin hij werkzaam is.

De werkgever zal hier nog aanvullende eisen aan toevoegen, kijkend naar het verzorgingsgebied en de specifieke regionale risico's. Periodiek moet de bevelvoerder aantonen dat hij nog steeds vakbekwaam is.

Het Besluit personeel veiligheidsregio's gaat uit van de functie bevelvoerder, werkzaam bij de brandweer. Omwille van de leesbaarheid gebruiken we in dit document alleen de benaming bevelvoerder en schrijven we in de hij-vorm.

Aanleiding

Deze branchestandaard blijvende vakbekwaamheid is ontwikkeld in het kader van het project Versterking Brandweeronderwijs (VBo). Met het deelproject 'Blijvende vakbekwaamheid' zijn in 2013 en 2014 branchestandaarden blijvende vakbekwaamheid voor tien repressieve brandweerfuncties¹ ontwikkeld.

Functie en werkomgeving

Kwalificatiedossier

De branchestandaard blijvende vakbekwaamheid voor de functie bevelvoerder is gebaseerd op het kwalificatiedossier 'bevelvoerder, werkzaam bij de brandweer' (mei 2009).

In het kwalificatiedossier wordt de functie als volgt omschreven:

Functieomschrijving bevelvoerder

De functie bevelvoerder brengt verschillende verantwoordelijkheden met zich mee. De bevelvoerder heeft de leiding over de bemensing van een tankautospuiter en de bemensing van bijzondere voertuigen die aan zijn tankautospuiter worden gekoppeld. Hij heeft taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden met betrekking tot de operationele leiding en uitvoeringscoördinatie van mensen en middelen vanaf het moment van uitruk tot en met het moment van terugkeer op de kazerne. In geval van opschaling heeft hij de leiding

¹ Functies manschap a, bevelvoerder, officier van dienst, hoofdofficier van dienst, voertuigbediener, chauffeur, gaspakdrager, verkenners gevaarlijke stoffen, adviseur gevaarlijke stoffen, meetplanleider.

over de (blus)eenheden tot de aankomst van de Officier van Dienst (OvD). Als deze aanwezig is, handelt hij onder verantwoordelijkheid van de OvD. Indien de omstandigheden daarom vragen, handelt de bevelvoerder op eigen initiatief.

De bevelvoerder hanteert de standaardbepakking van de tankautospuiter en bijzondere voertuigen. De bevelvoerder voert zijn taken uit binnen de basisbrandweezorg. Als eerst aankomende leidinggevende bij een incident, moet hij een voorlopig plan maken. Dit moet hij kunnen bij elk incident. Daartoe heeft hij ook basiskennis nodig van natuurbrandbestrijding, scheepsbrandbestrijding, vliegtuigbrandbestrijding, incidenten op spoorwegen, vloeistofbranden en branden in een kleine industriële omgeving.

De basiseenheid van de brandweer bij grootschalig optreden is de tankautospuiter. Als zodanig vervult de bevelvoerder ook een belangrijke rol bij het optreden in buitengewone omstandigheden (zoals bij de bestrijding van grootschalige incidenten en rampen). De bevelvoerder is verantwoordelijk voor de coördinatie van de samenwerking met politie en GHOR tot de aankomst van de OvD. De bevelvoerder heeft oog voor de maatschappelijke impact die een incident met zich mee kan brengen.

Kerntaken en operationele taakgebieden

In het kwalificatiedossier staat verder dat de bevelvoerder de volgende kerntaken heeft:

- 1 Geeft leiding aan, coördineert en controleert de uitrukwerkzaamheden
- 2 Geeft leiding aan, coördineert en controleert de verkenningswerkzaamheden
- 3 Geeft leiding aan, coördineert en controleert de inzetwerkzaamheden
- 4 Geeft leiding aan, coördineert en controleert de nazorgwerkzaamheden

Deze kerntaken worden uitgevoerd in vier operationele taakgebieden:

- Brandbestrijding
- Technische hulpverlening
- Incidentbestrijding gevaarlijke stoffen
- Ondersteuning bij waterongevallen

Daarnaast staan in het kwalificatiedossier competenties die de bevelvoerder nodig heeft om zijn taak succesvol te kunnen uitvoeren. Ook zijn keuzes en dilemma's beschreven die de bevelvoerder hierbij kan tegenkomen in de praktijk.

Ontwikkelaanpak

Werkplaatsen

Deze branchestandaard blijvende vakbekwaamheid is ontwikkeld voor, door en met het brandweerveld. In een serie werkplaatsen is het werkveld zo veel mogelijk betrokken bij de ontwikkeling van de standaard. Vanuit iedere veiligheidsregio namen medewerkers deel: manschappen, bevelvoerders, officieren van dienst, vrijwilligers en beroeps. Ook instructeurs en oefenleiders waren betrokken, net zoals medewerkers van de Brandweeracademie, Brandweer Nederland en het Algemeen Brandweer Wedstrijd Comité (ABWC).

Met het kwalificatiedossier als vertrekpunt zijn in de werkplaatsen voor de functie bevelvoerder thema's en onderwerpen voor blijvende vakbekwaamheid benoemd. De uitkomsten van de werkplaatsen zijn vervolgens vertaald naar een branchestandaard blijvende vakbekwaamheid.

Uitgangspunten

In het ontwikkeltraject hebben we verder nog de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het kwalificatiedossier is de basis voor vakbekwaam worden (opleiden) én voor vakbekwaam blijven (oefenen en bijscholen).
- Een bevelvoerder is vakbekwaam als hij nog steeds voldoet aan de eisen die zijn beschreven in het kwalificatiedossier en in de branchestandaard blijvende vakbekwaamheid.
- De oefenfilosofie zoals beschreven in de Herziene Leidraad Oefenen is in essentie goed en staat niet ter discussie.
- De branchestandaard mag niet leiden tot een grotere oefenbelasting voor bevelvoerders (een verplichte oefenruimte wordt zo klein mogelijk gehouden).
- De branchestandaard laat ruimte om meer regionaal risicogestuurd te oefenen en om oefen- en bijscholingsprogramma's meer op maat te maken (vrije oefenruimte wordt zo veel mogelijk benoemd).
- Waar mogelijk maken we gebruik van wat al is ontwikkeld in de regio's voor het waarnemen en meten van blijvende vakbekwaamheid, zoals normering of een waarderingssystematiek.

NLQF

Voor de formulering van de branchestandaard is als referentiepunt het NLQF gekozen. Dit Nederlands kwalificatiekader is een systematische ordening van alle bestaande kwalificatieniveaus in Nederland en is een vertaling van het Europese kwalificatiekader voor een leven lang leren (EQF). Daarnaast is gebruik gemaakt van de taxonomie van Bloom: een indeling in kennisniveaus met bijbehorende werkwoorden en onderwerpen om aan te geven wat iemand moet beheersen op ieder niveau.

Herziene Leidraad Oefenen

In de opzet, ordening en woordkeuze van de branchestandaard is verder zoveel mogelijk gekeken naar bestaande producten voor opleiden, examineren en oefenen, zoals opleidingsplannen, lesstof, beoordelingscriteria voor examens en oefenkaarten uit de Herziene Leidraad Oefenen.

Criteria De criteria in de branchestandaard zijn gebaseerd op de beoordelingscriteria voor examens van het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) en de beoordelingscriteria voor brandweervaardigheidstoetsen van het ABWC. Ook is gekeken naar de beoordelingscriteria uit het kwalificatiedossier voor de keuzes en dilemma's die voor de bevelvoerder zijn beschreven. De regionale vakbekwaamheidsorganisaties kunnen de criteria van de branchestandaard gebruiken als referentiekader om de blijvende vakbekwaamheid van de bevelvoerder waar te nemen en te beoordelen.

Status en reikwijdte

De branchestandaard blijvende vakbekwaamheid beschrijft de minimale kennis en vaardigheden die is vereist om in de praktijk op het niveau van bevelvoerder te kunnen blijven functioneren. De standaard beschrijft daarmee het vereiste vakbekwaamheidsniveau voor iedere bevelvoerder in Nederland, ongeacht de veiligheidsregio waarin hij werkzaam is.

De branchestandaard blijvende vakbekwaamheid is in april 2015 vastgesteld door de Werkveldadviescommissie. Na vaststelling maakt de standaard een integraal onderdeel uit van het kwalificatiedossier 'bevelvoerder, werkzaam bij de brandweer'.

Beheer en onderhoud

De Brandweeracademie is verantwoordelijk voor het ontwikkelen, beheren en onderhouden van kwalificatiedossiers voor brandweerfuncties. Afgesproken is dat tenminste één keer in de vijf of zes jaar een clusterwerkgroep onder regie van de Werkveldadviescommissie een kwalificatiedossier evalueert. Waar nodig wordt het kwalificatiedossier geactualiseerd of herzien.

Gelijktijdig met de evaluatie van het kwalificatiedossier wordt voor de branchestandaard blijvende vakbekwaamheid bekeken of actualisatie dan wel herziening nodig is.

Leeswijzer

Op de volgende pagina's vind je de branchestandaard blijvende vakbekwaamheid voor de functie bevelvoerder.

Hieronder leggen we kort uit hoe je de branchestandaard het beste kunt lezen.

Benaming van het onderdeel Voor de bevelvoerder zijn er in totaal vijf onderdelen: de vier operationele taakgebieden en een algemeen onderdeel dat overstijgend is aan de operationele taakgebieden. Dit laatste onderdeel bevat kennis en vaardigheden die een bevelvoerder altijd nodig heeft, ongeacht het incident dat hij in de praktijk tegenkomt.

Thema	Onderwerp	Omschrijving	Criteria
Voor de bevelvoerder zijn er twee thema's benoemd: 1) Risico's en veiligheid 2) Techniek en tactiek	Ieder thema heeft één of meerdere onderwerpen, bijvoorbeeld levensreddende handelingen of brandbestrijding.	Voor ieder onderwerp is omschreven wat er mee wordt bedoeld: wat verstaan we onder levensreddende handelingen en wat bedoelen we met brandbestrijding.	Voor ieder onderwerp zijn ook criteria benoemd: wat moet een bevelvoerder kennen en kunnen voor het betreffende onderwerp.

Branchestandaard blijvende vakbekwaamheid functie bevelvoerder

Taakgebied overstijgend

Thema	Onderwerp	Omschrijving	Criteria
Risico's en veiligheid	Veilig repressief optreden	De bevelvoerder waarborgt voortdurend de eigen veiligheid en die van de manschappen tijdens de uitruk, verkenning, inzet en nazorg bij een incident. Hij signaleert veiligheidsrisico's bij een incident (incidentele factoren en toelaatbare risico's) en neemt maatregelen om uitbreiding ervan te voorkomen.	<p>Werkt veilig door het nemen van veiligheidsmaatregelen bij het uitvoeren van de inzet.</p> <p>Controleert geregeld de veiligheid van ploeg, hulpverleners en omgeving.</p> <p>Herkent de (in)directe gevaren bij het uitvoeren van de inzet.</p> <p>Neemt voorzorgsmaatregelen om uitbreiding van het incident te voorkomen.</p> <p>Houdt rekening met de mentale en fysieke belasting van de ploeg.</p> <p>Draagt zorg voor milieu en omgeving.</p> <p>Gaat om met agressief gedrag van omstanders.</p> <p>Gaat om met druk vanuit de omgeving.</p> <p>Blijft kalm tijdens de inzet.</p>
	Persoonlijke beschermingsmiddelen	De bevelvoerder gebruikt persoonlijke beschermingsmiddelen bij repressief optreden. Hij ziet er op dat manschappen persoonlijke beschermingsmiddelen gebruiken tijdens repressief optreden en laat manschappen een verkenning uitvoeren en daarbij behorende meetapparatuur/middelen inzetten. Persoonlijke beschermingsmiddelen zijn: kleding, chemicaliënpak, hoofd-, gehoor-, gezichts-, hand-, voetbescherming, persoonlijke beschermingsmiddelen voor het veilig werken bij hoogteverschillen, adembeschermende middelen, voortbewegen bij verkenning en meetapparatuur/middelen.	<p>Kiest persoonlijke beschermingsmiddelen op basis van de repressieve inzet.</p> <p>Hanteert persoonlijke beschermingsmiddelen bij het uitvoeren van de repressieve inzet.</p> <p>Ziet toe dat manschappen persoonlijke beschermingsmiddelen hanteren.</p> <p>Ziet toe dat manschappen verkenningstechnieken uitvoeren.</p>

Branchestandaard blijvende vakbekwaamheid functie bevelvoerder

Taakgebied overstijgend (vervolg)

Thema	Onderwerp	Omschrijving	Criteria
Techniek en tactiek	Communicatie	<p>De bevelvoerder haalt tijdens repressief optreden informatie op en rapporteert over resultaten van uitgevoerde werkzaamheden (opschaling en organisatie van het operationeel optreden). Daarbij maakt hij gebruik van beschikbare communicatiemiddelen en informatiebronnen. Hij geeft opdrachten aan manschappen (bevelvoering) en controleert de uitvoering van werkzaamheden.</p> <p>Communicatiemiddelen en informatiebronnen zijn: verbidingsnetwerk C2000, C2000-verbidingsmiddelen, gespreksregels, dienstuitdrukkingen, statussen, radio- en noodprocedures.</p>	<p>Haalt informatie op over het incident.</p> <p>Geeft korte en heldere opdrachten aan manschappen.</p> <p>Controleert met regelmaat het effect van de gegeven bevelen.</p> <p>Geeft een situatierapport (sitrap).</p> <p>Vertaalt opdrachten van de officier van dienst naar de inzet.</p> <p>Gebruikt communicatiemiddelen/informatiebronnen.</p> <p>Vraagt naar resultaten naar aanleiding van de opdrachten.</p> <p>Past de etherdiscipline toe bij repressief optreden.</p>
	Beeld-, oordeel- en besluitvorming	<p>De bevelvoerder brengt de situatie in beeld door het ophalen van informatie. Hij vormt zich een oordeel over de situatie en onderbouwt dit oordeel op basis van vakkennis en verkregen informatie. Hij neemt een besluit over de aanpak voor de bestrijding van het incident en onderbouwt zijn besluit op basis van vakkennis en verkregen informatie. Hij overziet de consequenties van zijn eigen handelen en durft van prioriteiten te wisselen als dit nodig is. Tot slot controleert hij regelmatig of het beoogde effect wordt bereikt.</p>	<p>Beeldvorming: verzamelt relevante informatie over de melding.</p> <p>Beeldvorming: vormt zich op basis van de verzamelde informatie een beeld van het incident.</p> <p>Oordeelvorming: analyseert op basis van deze gegevens het incident, de effecten en verdere ontwikkelingen van het incident.</p> <p>Oordeelvorming: stelt vast wat de risico's en prioriteiten zijn.</p> <p>Oordeelvorming: stelt op basis van de verkenning het eerder gevormde beeld bij.</p> <p>Besluitvorming: maakt het inzetplan</p> <p>Besluitvorming: vertaalt het inzetplan zo snel mogelijk naar een daadwerkelijke inzet en stelt prioriteiten.</p> <p>Besluitvorming: anticipeert gedurende de inzet.</p> <p>Besluitvorming: stelt het totaalbeeld vast op basis van een naverkenning.</p> <p>Bouwt op een verantwoorde wijze af, rekening houdend met de object- en mensgebonden risico's.</p> <p>Draagt het incident over aan (hulpverlenings)diensten/ beheerder/salvage.</p>

Branchestandaard blijvende vakbekwaamheid functie bevelvoerder

Taakgebied overstijgend (vervolg)

Thema	Onderwerp	Omschrijving	Criteria
	Leidinggeven en coördineren	De bevelvoerder geeft leiding aan manschappen en coördineert nazorg. De bevelvoerder is het aanspreekpunt voor hulpverleningsdiensten tot de aankomst van de officier van dienst.	<p>Geeft leiding aan manschappen.</p> <p>Controleert de opdrachten die aan manschappen gegeven zijn.</p> <p>Coördineert de personele nazorg.</p> <p>Coördineert de materiële nazorg (inzetgereed maken).</p> <p>Is het aanspreekpunt voor hulpverleningsdiensten tot de aankomst van de officier van dienst.</p>
	Procedures	De bevelvoerder past procedures toe tijdens repressief optreden.	<p>Past procedures toe tijdens de inzet, en wijkt indien nodig van de standaardprocedure af.</p> <p>Analyseert de inzet op techniek en tactiek.</p>
	Levensreddende handelingen	De bevelvoerder past levensreddende handelingen toe tijdens repressief optreden. Hij kan protocollair handelen en werkt volgens de ABCDE-methode.	Past levensreddende handelingen toe.

Brandbestrijding

Thema	Onderwerp	Omschrijving	Criteria
Risico's en veiligheid	Brandverloop en brandgedrag	De bevelvoerder herkent de fases van brandverloop waarin een brand zich ontwikkelt en het brandgedrag dat bij elke fase hoort (RSTV-model, flashover, backdraft, rookgasexplosie, BLEVE, explosiegevaar en broei).	<p>Herkent fases van brandverloop.</p> <p>Herkent kenmerken van brandgedrag op basis van het RSTV-model.</p>
	Constructies van objecten, installaties en voorzieningen	De bevelvoerder herkent de verschillende constructies van gebouwen en de bijbehorende instortingsgevaaren (instorting van muren, daken, vloeren, plafonds en het gedrag van materialen). Daarnaast herkent hij de brandveiligheidsvoorzieningen en -installaties die aanwezig zijn in een object.	<p>Herkent instortingsgevaaren van constructies van objecten.</p> <p>Herkent preventieve maatregelen die zijn aangebracht in een object.</p>
Techniek en tactiek	Brandbestrijding	De bevelvoerder beslist welke blustechniek bij brand wordt ingezet. Hij ziet er op toe dat manschappen blustechnieken gebruiken tijdens repressief optreden en dat zij verschillende aflegsystemen inzetten in verschillende situaties. De bevelvoerder beslist welke variant van repressief ventileren wordt ingezet en onderbouwt de gekozen variant op basis van vak-kennis en verkregen informatie. Hij ziet er op toe dat manschappen repressief ventileren.	<p>Ziet toe op de verzorging van de waterwinning.</p> <p>Ziet toe op het opbouwen van het aflegstelsel.</p> <p>Ziet toe op de toepassing van de gekozen blustechniek.</p> <p>Ziet toe, indien nodig, op de toepassing van repressieve ventilatietechnieken.</p> <p>Ziet toe op het gebruik van (blus)materialen.</p> <p>Ziet toe op nablussingswerkzaamheden.</p> <p>Ziet toe op het inzetgereed maken van het voertuig.</p>

Branchestandaard blijvende vakbekwaamheid functie bevelvoerder

Technische hulpverlening

Thema	Onderwerp	Omschrijving	Criteria
Risico's en veiligheid	Verkeersongevallen	De bevelvoerder past incidentmanagement toe. Hij bepaalt de werkvolgorde en ziet er op toe dat manschappen een veilig werkgebied creëren.	Ziet toe op de uitvoering van verschillende rollen met bijbehorende taken bij technische hulpverlening uit.
			Ziet toe op samenwerking met andere hulpverleners tijdens een inzet.
			Ziet toe dat een werkgebied wordt ingericht.
	Beschadigde gebouwen	De bevelvoerder herkent de gevaren bij het toepassen van hulpverlening in beschadigde gebouwen (belasting/bezwijking van bouwconstructies, instortingsgevaaren, bovengrondse en ondergrondse werken, opzetten van ondersteuningsconstructies).	De bevelvoerder herkent de gevaren bij het toepassen van hulpverlening in beschadigde gebouwen.
	Hoogteverschillen	De bevelvoerder ziet er op toe dat manschappen de materialen en geldende veiligheidsvoorschriften voor veilig werken bij hoogteverschillen inzetten (werken vanuit een korf, beklimmen van een autoladder, gebruik van lijnsystemen, ankerpunten en het takelen van slachtoffers).	Ziet toe op het gebruik van materialen voor het werken bij hoogteverschillen. Ziet toe dat wordt gewerkt volgens de veiligheidsvoorschriften bij hoogteverschillen.
Techniek en tactiek	Technische hulpverlening	De bevelvoerder beslist welke gereedschappen en overige materialen worden ingezet. Verder ziet hij er op toe dat manschappen bij technische hulpverlening verschillende stabilisatie- en bevrijdingstechnieken toepassen in verschillende situaties. Onder gereedschappen en materialen valt: elektriciteit, hydraulisch redgereedschap, elektrisch en mechanisch gereedschap, hefkussens, trek- en hijswerktuigen en hijsmaterialen.	Kiest beschikbare gereedschappen en materialen bij de inzet.
			Ziet toe op het gebruik van beschikbare gereedschappen en materialen bij de inzet.
			Ziet toe dat het object/incident wordt gestabiliseerd.
			Kiest een bevrijdingstechniek uit die past bij het incident.
			Ziet toe dat de gekozen bevrijdingstechniek wordt uitgevoerd.

Branchestandaard blijvende vakbekwaamheid functie bevelvoerder

Incidentbestrijding gevaarlijke stoffen²

Thema	Onderwerp	Omschrijving	Criteria
Risico's en veiligheid	Repressief optreden bij incidenten met gevaarlijke stoffen	De bevelvoerder ziet er op toe dat manschappen werken volgens de geldende procedures bij incidenten met gevaarlijke stoffen.	Maakt een inschatting van de omvang van het effectgebied.
			Neemt maatregelen om (milieu)schade te voorkomen.
			Ziet toe dat een ontsmettingsveld wordt ingericht.
			Ziet toe dat dat manschappen werken volgens de geldende procedure.
			Voert registratie-onderdelen uit.
			Ziet toe dat het ontsmettingsveld/-straat wordt opgeruimd.
Techniek en tactiek	Gevaarlijke stoffen	De bevelvoerder herkent de verschillende gevarenklassen van gevaarlijke stoffen. Hij raadpleegt verschillende bronnen om gevaarlijke stoffen te identificeren.	Verzamelt gegevens om stof(fen) te identificeren. Interpreteert (meet)gegevens.
	Stabilisatie bij incidenten met gevaarlijke stoffen	De bevelvoerder ziet er op toe dat manschappen stabilisatietechnieken toepassen en dat zij bijbehorende gereedschappen, materialen en/of afdichtingsmiddelen gebruiken.	Ziet toe op het gebruik van materiaal dat nodig is voor de opdracht. Ziet toe op de toepassing van de gekozen stabilisatietechniek.

Ondersteuning bij waterongevallen

Voor het operationele taakgebied Ondersteuning bij waterongevallen zijn geen thema's en onderwerpen benoemd.

Deze zijn door de regio zelf in te vullen op basis van het regionale risicoprofiel.

² In 2014 heeft de RBC een nieuwe visie op incidentbestrijding gevaarlijke stoffen (IBGS) vastgesteld. Vanaf 2015 wordt deze nieuwe visie landelijk geïmplementeerd. Het zorg dragen voor aanpassing van kwalificatiedossiers, opleidingen en examens voor het taakgebied IBGS maakt onderdeel uit van het implementatietraject. Zodra duidelijk is welke inhoudelijke aanpassingen nodig zijn, wordt de branchestandaard bevelvoerder voor het taakgebied IBGS door de Werkveldadviescommissie herzien.

Colofon

Project VBo De branchestandaard blijvende vakbekwaamheid voor de functie bevelvoerder is ontwikkeld door het projectteam Blijvende vakbekwaamheid van het project Versterking Brandweeronderwijs (VBo), in nauwe samenwerking met de leden van de kerngroep van het Netwerk Vakbekwaamheid & Kennis, en met vele inhoudsdeskundigen uit het brandweerveld.

Leden projectteam
Blijvende vakbekwaamheid Annemarie Breur, projectleider
Kirsten Groote, projectmedewerker

Dit is een gezamenlijke uitgave van Brandweer Nederland en de Brandweeracademie.

adres Kemperbergerweg 783
6816 RW Arnhem

post Postbus 7010
6801 HA Arnhem

t (026) 355 24 00

versie 1.0, vastgesteld door de Werkveldadviescommissie, april 2015

